

Hrvatska srednjovjekovna diplomacija, Zbornik Diplomatske akademije, sv. 2, Diplomatska akademija Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske, Zagreb 1999., 284 str.

U Zadru je od 9. do 11. rujna 1998. održan znanstveni skup »Hrvatska srednjovjekovna diplomacija« u organizaciji Diplomatske akademije, Hrvatskog instituta za povijest i Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, a u suradnji s Ministarstvom znanosti i tehnologije RH, Županijom zadarskom i gradom Zadrom. Na simpoziju izneseni rezultati znanstvenih i stručnih istraživanja hrvatske diplomatske povijesti u srednjem vijeku, približeni su javnosti izdavanjem Zbornika (urednici: Mladen Andrić i Mirko Valentić).

Proslav Zborniku (5-6) napisao je urednik Mladen Andrić, veleposlanik i ravnatelj Diplomatske akademije. Pozdravnu riječ na otvaranju simpozija imao je Ivo Sanader (7-8), koji je, govoreći o tradiciji hrvatske diplomacije, istaknuo da poznavanje diplomatske povijesti nije od koristi samo povjesničarima, nego i suvremenim diplomatima. Ivo Sanader autor je i prvog izlaganja u zborniku (*Hrvatska diplomacija u suvremenim međunarodnim odnosima*, 9.-12.), u kojem su predstavljeni položaj i ciljevi hrvatske diplomacije.

Diplomacija – politika pregovaranja i sporazumijevanja u hrvatskom ranom srednjovjekovlju (13.-26.) izlaganje je Nevena Budaka. U radu su analizirani i sistematizirani postojeći podaci o ranosrednjovjekovnim diplomatskim aktivnostima (pregovorima i sporazumijevanjima). Zaključak je da su Hrvati, Dalmatinci i Istrani bili i subjekt i objekt srednjovjekovnih diplomatskih aktivnosti.

U radu Milka Brkovića *Diplomacija hrvatskih narodnih vladara* (27.-42.) pod diplomatskom aktivnošću se podrazumijevaju prije svega kontakti hrvatskih vladara sa susjednim narodima i njihovim vladarima prije i poslije nekog vojnog sukoba, te se kronološki navode i objašnjavaju takve situacije od doseljenja Hrvata u 7. stoljeću do 1102. godine (doba narodnih vladara).

Miroslav Bertoša predstavlja u radu *Teritorijalno-gospodarski prijevori i međunarodno dogovaranje: jedan primjer »srednjovjekovne diplomacije«* (43.-58.) Istarski razvod kao diplomatski dokument i visoke politike i sitnih životnih kompromisa, izrastao iz povijesnog i političkog okruženja Istre.

Rad Silvana Giordana *Papinska diplomacija između XV. i XVI. stoljeća* (59.-80.) predstavlja kako su odluke sabora u Konstanzi (1414.-1418.) prisilile papu na restrukturiranje crkvene države, pa onda i papinske diplomacije. Stvaraju se stalna predstavništva – nuncijature. Prikazane su ovlasti nuncija, veze između nuncijature i Rima, financiranje predstavništava te unutarnja organizacija nuncijatura.

Izaslanici Arpadovića (81.-88.) Attila Zsoldosa temelji se na poveljama iz 13. stoljeća koje su opisivale nagrade osobama iz kraljevske službe za njihove poslaničke aktivnosti. U žarištu istraživanja su izaslanici – svjetovnjaci, od kojih mnogi žive blizu granica Ugarske.

ske. Kako su pripadali nižim društvenim slojevima, zaključuje se da su bili tek dio svite voditelja izaslanstava, potrebni jer su poznavali prostor i jezik.

Nakon pregleda crkvene povijesti i razvoja papinske diplomacije između sabora u Konstanzi i Tridentskog koncila, Jadranka Neralić svoj rad *Udio Hrvata u papinskoj diplomaciji* (89.-118.) dijeli na dva dijela. U prvom dijelu ukratko predstavlja Hrvate i njihovu djelatnost u diplomatskim misijama Svete Stolice, a u drugom strance koji su u diplomatskim misijama Svete Stolice sudjelovali kao imenovani biskupi hrvatskih biskupija.

Tomislav Raukar u radu *Hrvatska diplomacija u razvijenom i kasnom srednjem vijeku* (119.-130.) prikazuje diplomatsku djelatnost hrvatskog kraljevstva 1102.-1526. u međuovisnosti s njegovim političkim položajem i društvenim ustrojstvom. Stoga diplomatsku djelatnost dijeli na tri glavne prostorne i društvene razine, koje analizira kroz: a) razinu cjeline kraljevstva, b) razinu vlasteoskih obitelji i c) razinu pojedinačnih društvenih zajednica.

Ivan Stojković Dubrovčanin (1392/95.-1443.), diplomat i pobornik europskih integracija (131.-142.) Franje Šanjeka daje uvid u život i djelo Ivana Stojkovića, s naglaskom na dva govora koja je Stojković održao na sinodu u Paviji i Sieni (1423.-1424.), a iz kojih je očito njegovo uvjerenje da se samo crkveno jedinstvena Europa može suprotstaviti islamu.

U radu *Renesansna diplomacija i rat. Primjer pada Bosne 1463.* (143.-178.) Mladen Ančić zaključuje na temelju analize dva najvažnija sačuvana izvora i poznatih činjenica da je, usprkos naglašenoj važnosti vojnog faktora, u propasti Bosanskog kraljevstva veliku ulogu odigrala i diplomatska vještina ugarsko-hrvatskog kralja Matije Korvina.

U radu Ivice Prlendera *Diplomacija Dubrovačke Republike: dosezi umijeća* (179.-192.) razmatraju se ciljevi Dubrovačke Republike između 1358. i 1526. godine. Zaključuje se da je diplomacija znatno doprinijela ostvarenju tih ciljeva, ali se ističe i važnost ratne komponente jer je miroljubivost dubrovačke diplomacije više mit nego istina.

Rad *O poslaničkoj službi i diplomatskom protokolu Dubrovačke Republike u 15. stoljeću* (193.-204.) Zdenke Janeković Römer prikazuje obveze i dužnosti (nezahvalne) poslaničke službe, u kojoj poslanici mogu mnogo toga izgubiti, a steći samo ugled te koliko su bili bitni detalji diplomatskog protokola, koji su sami za sebe govorili o (ne)važnosti stranih poslanika.

Biserka Belicza i Zlata Blažina-Tomić autorice su rada *Dubrovački liječnici u službi dubrovačke diplomacije u srednjem vijeku i renesansi* (205.-214.). U fokusu su oni liječnici, kirurzi i brijaiči koji su službeno odlazili liječiti vladare, uglednike, njihovu rodbinu ili službenike u susjednim zemljama. Osim što su Dubrovčani na taj način njegovali dobre diplomatske odnose, liječnici su po povratku u Dubrovnik bili i izvor vrlo važnih podataka.

U radu Borislava Grgina *Biskup Nikola Modruški – papinski poslanik na dvoru ugarskoga kralja Matijaša Korvina* (215.-224.) izlaže se biografija Nikole Modruškoga, s naglaskom na one događaje koji bi mogli objasniti uzroke raskola između papinskog poslanika Nikole i kralja Matije Korvina 1464. godine.

Rad *Diplomacija hrvatskih velikaša iz roda Šubića (225.-242.)* Damira Karbića opisuje diplomatske veze Šubića s napuljskim kraljevskim dvorom, papinskom kurijom u Rimu i Venecijom između otprilike 1275. i 1355., s posebnim osvrtom na napore Šubića da dovedu Anžuvince na hrvatsko-ugarsko prijestolje.

Diplomatske aktivnosti hrvatskog plemstva u vrijeme turskog pritiska na Hrvatsku (243.-256.) Ivana Jurkovića, ograničava se vremenski na vladavinu Jagelovića (1490.-1526.) kada se povećava samostalno djelovanje hrvatskog plemstva u vanjskoj politici. Ističe se djelovanje Bernardina Frankapana kao i rano usvajanje i korištenje novih tehnologija (tiska) u političkoj promidžbi: tiskani protuturski govori hrvatskih plemića koriste kao neka vrsta letka.

Nakon uvoda u geopolitičku situaciju Zadra prije opsade i navođenje izvora Zoran Ladić u radu *Diplomatske aktivnosti Zadrana u vrijeme opsade Zadra 1345./46. godine (do odlaska Ludovika I. iz zadarskog distrikta)* analitički razmatra svaku pojedinačnu diplomatsku akciju zadarske, mletačke i ugarske strane, koje vode do pobjede Mletaka.

U radu *Papinska diplomacija i dolazak anžuvinske dinastije na hrvatsko-ugarsko prijestolje (271.-284.)* Serđo Dokoza prikazuje kako je papinska diplomacija tijekom 20 godina (1290.-1309.) uspjela preokrenuti skoro potpunu podršku hrvatsko-ugarskog plemstva i svećenstva Arpadovićima u prihvaćanje kraljevske vlasti Anžuvina.

Zbornik "Hrvatska srednjovjekovna diplomacija" značajan je prinos istraživanju nekih manje poznatih i nedovoljno naglašenih problema povijesti hrvatskog srednjovjekovlja. Ujedno je i poticajan model za primjenu interdisciplinarnog pristupa u proučavanju srednjovjekovne povijesti u kojoj je diplomatska aktivnost jedna od izrazito važnih sastavnica.

Ivana Zelić

900 godina Bašćanske ploče (1100.-2000.), gl. ur. Petar Strčić, *Krčki zbornik, svezak 42, posebno izdanje 36*, Baška 2000., 348 str.

Nedugo poslije održavanja znanstvenog skupa u povodu obilježavanja 900 godina Bašćanske ploče u svibnju 2000.godine u Baški i Jurandvoru na otoku Krku, objelodanjen je Zbornik radova "900 godina Bašćanske ploče".

U uvodnom dijelu (9-15) ukratko je iznijeta kronologija događanja vezanih za obilježavanje spomenute obljetnice u Jurandvoru i Baškoj tijekom 2000.godine. Potom slijede kraća "Uvodna slova" (17-26) čiji su autori Milivoj Dujmović, Marijan Dekanić i Petar Strčić.

U prvom znanstvenom radu "Ploča nad vratima književnog početka" (29-35) Ivo Frangeš razmatra slojevitost značenja bašćanskog natpisa za hrvatsku kulturnu, političku, crkvenu povijest, lingvistiku i književnost. Autor napominje da pored svoje povijesne